

Rekomendacje do Mapy Drogowej dla Rozwoju Zrównoważonych Finansów w Polsce w zakresie rozwoju rynku zielonych obligacji

Niniejszy raport powstał przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej. Za jego treść odpowiadają wyłącznie autorzy. Wyrażone w nim poglądy nie mogą być w żaden sposób traktowane jako odzwierciedlenie oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

Raport II Grupy Roboczej ds. rozwoju rynku zielonych obligacji, działającej w ramach Platformy Zrównoważonych Finansów

Rozwój segmentu rynku zielonych obligacji¹ znacząco przyczyni się do zwiększenia dostępności finansowania dla inwestycji wspierających cele zielonej transformacji w Polsce. Rozwój tego rynku będzie także służył łatwiejszej identyfikacji szans inwestycyjnych przez zorientowanych na wspieranie zrównoważonego rozwoju inwestorów, umożliwiając bardziej efektywny tzw. *match-making*. Jednocześnie różne instrumenty finansowe związane ze zrównoważonym rozwojem (*social bonds*, *sustainability bonds*, *sustainability-linked bonds*, *transition bonds*) mogą zaspokajać potrzeby emitentów na różnym etapie procesu ich transformacji, w zależności od profilu i obszaru działalności, oraz odpowiadać oczekiwaniom różnych inwestorów.

Dlatego odpowiedni rozwój rynku obligacji w Polsce powinien uwzględniać różnice między tymi instrumentami, ich różne bazy odbiorców i użytkowników oraz zapewniać dostępność infrastruktury towarzyszącej dla rynku, która pozwoli na większą dostępność usług niezbędnych do przeprowadzenia emisji we właściwy sposób. Sytuacja wyjściowa została określona przez prace na szczeblu międzynarodowym i UE, powszechnie stosowane na rynku standardy, kontekst działań na poziomie krajowym i możliwość dotarcia do potencjalnych emitentów korporacyjnych i samorządowych.

Z tego względu prace Grupy Roboczej skupiały się na koordynacji działań prowadzonych w obszarze usług towarzyszących dla rynku zielonych obligacji, identyfikacji barier i możliwych metod ich usunięcia dla zwiększenia poziomu emisji obligacji zielonych i związanych ze zrównoważonym rozwojem w Polsce, a także dostosowaniu działań krajowych do kontekstu prac legislacyjnych w UE. W ramach spotkań grupy roboczej przedstawiona została diagnoza rynku i stan wyjściowy, określony przez raport Ministerstwa Finansów i KPMG z 2021 roku dotyczący perspektyw rozwoju rynku zielonych obligacji w Polsce² oraz przez „Raport barier

¹ Dla ułatwienia i zachowania spójności raportu poprzez sformułowanie „zielone obligacje” rozumiane są także inne instrumenty finansowe powiązane ze zrównoważonym rozwojem, przede wszystkim obligacje społeczne (*social bonds*), obligacje zrównoważone (*sustainability bonds*), obligacje powiązane ze zrównoważonym rozwojem (*sustainability linked bonds*) oraz obligacje transformacyjne (*transition bonds*), chyba że wyraźnie zaznaczono inaczej.

² KPMG, *Perspektywy rozwoju rynku zielonych obligacji w Polsce*, 2021 (<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pl/pdf/2021/12/pl-Raport-KPMG-na-zlecenie-MF-Perspektywy-rozwoju-rynku-zielonych-obligacji-w-Polsce.pdf>).

dla rozwoju rynku zrównoważonych finansów w Polsce” (dalej jako: „Raport barier”) sporządzony przez WiseEuropa i ICF na rzecz Komisji Europejskiej w 2023 roku³. Kontekst dla prac grupy roboczej wyznaczany był też przez prace legislacyjne dotyczące rozporządzenia wyznaczającego standard zielonej obligacji UE⁴ (*European Green Bond Standard – EUGB*) i zmian wprowadzanych do ustawy o obligacjach z dnia 15 stycznia 2015 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 2244 z późn. zm.) ustawą z dnia 16 sierpnia 2023 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem rozwoju rynku finansowego oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz.U. 2023 poz. 1723, dalej jako: Ustawa), tj. wprowadzeniem definicji i regulacji odnoszących się do „obligacji transformacyjnej”.

Reprezentacja uczestników rynku w ramach prac Grupy Roboczej była zapewniona poprzez zapewnienie różnorodnego składu Grupy, uwzględniającego potencjalnych emitentów, doradców rynkowych i prawnych, inwestorów (w tym banki), jak również instytucje publiczne (Komisja Nadzoru Finansowego, Ministerstwo Finansów i Ministerstwo Aktywów Państwowych) oraz instytucje pozarządowe. Prace grupy obejmowały 5 spotkań od marca do lipca 2023 r.

Główne zidentyfikowane bariery i rekomendacje wypracowane przez grupę zostały zaprezentowane poniżej. Miejscami stanowią kontynuację przedstawionych dotychczas rekomendacji w wymienionych powyżej opracowaniach i zostały uporządkowane wokół sześciu strategicznych kierunków działania:

- 1) stymulacja rynku zielonych instrumentów finansowych,
- 2) obniżenie kosztów emisji,
- 3) wsparcie emitentów w dostosowaniu instrumentów do strategii transformacji,
- 4) zwiększenie dostępności finansowania działań samorządów w ramach emisji zielonych obligacji,
- 5) utworzenie polskiego centrum kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i
- 6) wzmocnienie roli Polski jako regionalnego lidera zrównoważonych finansów.

---

³ Oczekuje na publikację.

⁴ Wniosek ustawodawczy: Rozporządzenie w sprawie europejskich zielonych obligacji COM/2021/391 (wersja z 10 maja 2023 r., ostatnia, do której w swoich pracach odnosiła się Grupa Robocza: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_9074_2023_INIT).

Spis treści

Stan bieżący i uzasadnienie dla działań	4
Cele prac Grupy Roboczej.....	6
Kluczowe rekomendacje wypracowane przez Grupę Roboczą.....	10
■ Tabela 3. Rekomendacje w zakresie strategicznej stymulacji rynku zielonego finansowania.....	11
■ Tabela 4. Rekomendacje w zakresie obniżenia kosztów zielonego finansowania 13	
■ Tabela 5. Rekomendacje w zakresie stymulacji rynku obligacji korporacyjnych przez przyjmowanie strategii transformacji przedsiębiorstw	15
■ Tabela 6. Rekomendacje w zakresie zielonego finansowania samorządów	16
■ Rekomendacje dla Centrum Kompetencji w zakresie zielonych obligacji.....	17
■ Rekomendacje dla Polski jako regionalnego centrum zrównoważonych finansów	17
Aneks	18
■ Członkowie	18
■ Przegląd spotkań Grupy Roboczej	19
Kontrola dokumentu	19

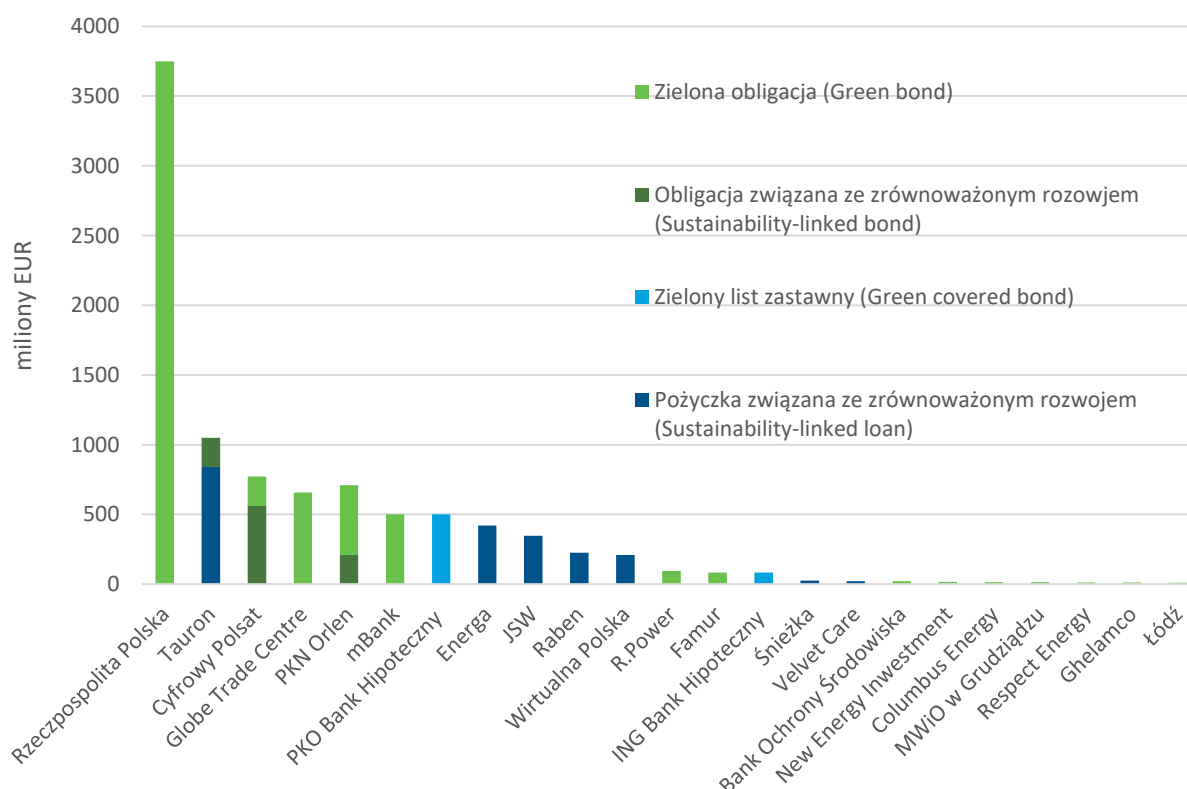
Stan bieżący i uzasadnienie dla działań

Kontekst prac grupy roboczej został najtrafniej określony w Raporcie barier opracowanym przez WiseEuropa i ICF, który wskazał, że „[j]ako emitent pierwszych w historii zielonych obligacji skarbowych w 2016 r., Polska była pionierem w tej dziedzinie. Jednak od tego czasu polskie podmioty publiczne i prywatne wyemitowały tylko niecałe 7 mld EUR zielonych obligacji, daleko za liderami rynku europejskiego (...). Stanowi to niewykorzystaną szansę, ponieważ polska gospodarka jest jedną z najbardziej intensywnie wykorzystujących paliwa kopalne wśród krajów rozwiniętych”. Łącznie odbyły się trzy emisje zielonych obligacji skarbowych na łączną kwotę ponad 3,5 mld EUR. Ostatnia emisja publicznego zielonego długu w Polsce miała miejsce w 2019 r. Z punktu widzenia inwestorów wyrażanego w trakcie prac Grupy Roboczej powstaje oczekiwanie ponownej emisji zielonych obligacji skarbowych jako dodatkowego impulsu dla rozwoju rynku tych instrumentów w Polsce.

W tym kontekście niski wolumen emisji zielonych obligacji odzwierciedla też ogólny stan polskiego rynku kapitałowego i niewielki (relatywnie) udział finansowania inwestycji w związane z zieloną transformacją działania. Działania te są obecnie w głównej mierze pokrywane przez środki z funduszy UE, budżetu państwa i pożyczki z banków. Taka sytuacja sprawia, że udział finansowania prywatnego (korporacyjnego) i municypalnego (samorządowego) w ogólnym koszcie transformacji jest obecnie niższy niż całkowity potencjał i prowadzi do nieefektywnego podziału tych kosztów.

Pośród dotychczasowych emitentów największej łącznie wolumenowo emisji dokonał Skarb Państwa. Dominującą walutą emisji było EUR (por. Wykres 1)

Wykres 1 Dotychczasowa wielkość emisji zielonych instrumentów dłużnych w Polsce¹

Źródło: Opracowanie własne WiseEuropa. Wykres pochodzi z „Raportu barier”, a za jego korektę w toku prac Grupy dziękujemy Marcie Postule z Banku Ochrony Środowiska

Diagnoza postawiona w raporcie barier wskazała również na istniejące bariery w obszarze relatywnie wysokich kosztów emisji (wyższych niż przy emisji zwykłych obligacji),

brak odpowiedniego przygotowania organizacyjnego (zwłaszcza w przypadku MŚP i samorządów), niepewność dotycząca środowiska regulacyjnego na poziomie krajowym i UE, oraz ryzyko *greenwashingu*. Bariery te zostały także wskazane w raporcie MF i KPMG z 2021 r., co może sugerować, że sytuacja na rynku nie uległa zasadniczym zmianom przez dłuższy czas i konieczne jest podjęcie bardziej zdecydowanych działań by odblokować potencjał tych instrumentów dla finansowania transformacji w Polsce. Zmiany legislacyjne (zarówno na szczeblu UE, jak i przyjęcie Ustawy) stanowią w tym kontekście istotny element, który może pozytywnie przyczynić się do zwiększenia zaufania inwestorów i ochrony przed *greenwashingiem*, ale może też stanowić barierę dla rozwoju rynku poprzez ustanawianie większych obowiązków (wzrost kosztów, utrudnienia operacyjne) oraz wprowadzanie nowych definicji i standardów obok powszechnie stosowanych międzynarodowych standardów. Bariery zdiagnozowane przez Grupę Roboczą zostały zbiorczo ujęte poniżej w **Tabela 1**.

Tabela 1 Najważniejsze bariery dla rozwoju rynku zielonych obligacji zdiagnozowane przez Grupę Roboczą

Brak widocznego efektu *greenium*, z czego wynika **niepewność odnośnie do finansowej atrakcyjności zielonych obligacji** jako instrumentu finansowania zielonych inwestycji (w porównaniu do innych instrumentów) dla emitentów – tymczasem dodatkowo **koszty** związane z udokumentowaniem zielonej emisji są pewne i relatywnie wysokie

Niepewne i niestabilne otoczenie prawno-instytucjonalne (brak sprecyzowanej polityki państwa w zakresie transformacji oraz „tsunami” regulacji unijnych). Niepewność dotycząca egzekwowania przepisów o ochronie inwestorów przed *greenwashingiem*.

Ograniczony zasób danych ESG, w tym o wielkości i strukturze dotychczasowego zielonego finansowania

Nierozpoznany potencjał rynku przez emitentów, co przekłada się na problemy z dotarciem do odpowiednich inwestorów i na ograniczony popyt

Niewielkie zróżnicowanie emitentów i inwestorów – za zdecydowaną większość dotychczasowych emisji zielonych obligacji pod względem wolumenu odpowiada Skarb Państwa, a wśród podmiotów prywatnych dominują spółki z udziałem Skarbu Państwa. Wśród inwestorów prym wiodą banki i inwestorzy instytucjonalni. Obserwowany jest także brak zainteresowania inwestorów indywidualnych tym rodzajem instrumentów.

Brak spójnych i transparentnych planów transformacyjnych, w tym u spółek Skarbu Państwa w kluczowych sektorach dla transformacji. Przekłada się to na niepewność po stronie inwestorów, czy środki zostaną wykorzystane zgodnie z ich deklarowanym przeznaczeniem.

Ograniczenia budżetowe po stronie samorządów, a także w zakresie możliwych do zrealizowania projektów (związanych z wykazem „zadań własnych”). Projekty realizowane przez samorządy nie zawsze wyraźnie wpisują się w cele emisji zielonych obligacji, co stanowi wyzwanie dla planowania inwestycji przez samorządy i ich spółki zależne.

Wyzwanie pogodzenia **ambicji** Polski jako regionalnego lidera rynku zrównoważonego finansowania, w zakresie stosowania międzynarodowych standardów i zapewnienia czytelności dla inwestorów instytucjonalnych preferujących rozwinięte rynki, z krajową specyfiką, która może uzasadniać utworzenie szczególnych instrumentów (*obligacje transformacyjne*)

Tabela 1 Najważniejsze bariery dla rozwoju rynku zielonych obligacji zdiagnozowane przez Grupę Roboczą

Niski poziom świadomości po stronie inwestorów (w szczególności krajowych), **niski poziom ogólnej edukacji finansowej**, utrudniający przekierowanie środków w stronę zielonych instrumentów. Przekłada się to także na niesłuszne postrzeganie inwestowania w zielone instrumenty jako działalności altruistycznej, nie nastawionej na zysk i zwrot z inwestycji.

Stan wyjściowy do podjęcia prac został także wyznaczony przez rozwijający się trend rynkowy dotyczący *transition finance*. Ta szeroka kategoria obejmująca różne instrumenty stała się w trakcie prac grupy roboczej przedmiotem prac i publikacji *International Capital Market Association*⁵, Komisji Europejskiej⁶ i wcześniej międzynarodowego zespołu ekspertów z *International Platform of Sustainable Finance*⁷. Kategoria *transition finance* odnosi się przede wszystkim do instrumentów służących finansowaniu działań wspierających transformację podmiotów gospodarczych od „brudnych” do „zielonych” aktywności. W związku z tym jest to kategoria szczególnie istotna dla gospodarki Polski i działalności wielu podmiotów, która obecnie jest oparta na wykorzystywaniu paliw kopalnych (w szczególności węgla i korzystaniu z energii elektrycznej powstającej przy jego spalaniu). Ta kategoria instrumentów wydaje się być bardziej adekwatna dla polskiego rynku niż klasyczne zielone obligacje, najczęściej wykorzystywane przez podmioty z „zielonych” sektorów (np. produkcja OZE), lub firmy, które proces transformacji już mają za sobą. Mając to na względzie jednym z bardzo istotnych kierunków działania grupy stała się kwestia planów transformacyjnych i strategii ESG, które są bezpośrednio powiązane z instrumentami uznawanymi za *transition finance* i jednocześnie wiążą się z obowiązkami regulacyjnymi odnoszącymi się do ujawnień i raportowania niefinansowego (będącego przedmiotem prac innej grupy roboczej w ramach Platformy).

Cele prac Grupy Roboczej

Cele prac Grupy Roboczej wynikały z jej mandatu określonego przez Platformę Zrównoważonych Finansów. Mandat ten był określony m.in. na podstawie Strategii Rozwoju Rynku Kapitałowego (SRRK) z 2019 r. SRRK odnosi się do kategorii „obligacji rozwojowych”, „obligacji komunalnych”, „obligacji korporacyjnych” bez wyszczególniania zielonych zrównoważonych obligacji. Działania przewidziane dla bardziej ogólnych rodzajów instrumentów powinny przyczynić się do poprawy funkcjonowania rynku obligacji sensu largo i poprawić warunki rozwoju rynku zielonych obligacji. Jednocześnie, instrumenty związane ze wspieraniem zrównoważonego rozwoju są szczególnym rodzajem tych instrumentów i ich emisja wiąże się ze szczególnym rodzajem obowiązków i dokumentów, korzystaniem z międzynarodowych standardów i wytycznych - to wymaga bardziej ukierunkowanego podejścia. SRRK w tym zakresie odwołuje się do „analizy możliwości dalszego rozwoju rynku zielonych obligacji” (działanie nr 87) podkreślając pionierską rolę Polski w emisji zielonych obligacji skarbowych, rosnące zainteresowanie inwestorów tymi produktami i aktywne wsparcie dla uczestników rynku ze strony Ministerstwa Finansów.

Ogólne cele SRRK zostały doprecyzowane w przywoływanym wyżej raporcie Ministerstwa Finansów i KPMG z 2021 r., który sformułował diagnozę sytuacji na rynku polskim w kontekście globalnych i europejskich trendów. Raport sformułował także kierunkowe

⁵ <https://www.icmagroup.org/assets/documents/Sustainable-finance/2023-updates/Climate-Transition-Finance-Handbook-CTFH-June-2023-220623v2.pdf>.

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023H1425>.

⁷ https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-11/221109-international-platform-sustainable-report-transition-finance_en.pdf.

rekomendacje dla Ministerstwa Finansów, które stały się punktem wyjścia dla prac w ramach Grupy Roboczej. Wśród kierunkowych rekomendacji uwzględniono program grantowy na obniżenie kosztów emisji zielonych obligacji, wprowadzenie zachęt (fiskalnych) dla emitentów i inwestorów, opracowanie platformy dla inwestorów indywidualnych i rozwiązań *quasi-crowdfundingowych*, utworzenie Centrum Kompetencji dot. Zielonych Obligacji, polskiej instytucji przeprowadzającej niezależną zewnętrzną ocenę emisji (*Second Party Opinion*, SPO) oraz działania edukacyjne i promocyjne wzmacniające transparentność rynku (w tym wdrożenie indeksu zielonych obligacji przez GPW).

Te rekomendacje zostały także uzupełnione przez Raport barier opracowany przez WiseEuropa i ICF z 2023 r., który wskazał na wsparcie całego ekosystemu zrównoważonych finansów przy wykorzystaniu międzynarodowych standardów, zapewnienie stabilności i przewidywalności regulacyjnej, oraz ukierunkowanych zachęt po stronie popytowej (m.in. poprzez edukację inwestorów indywidualnych) i podażowej (m.in. poprzez zachęty fiskalne na wzór ulgi podatkowej na badania i rozwój) żeby zwiększyć liczbę projektów, które można finansować poprzez emisję zielonych obligacji.

24 marca 2023 r. Platforma Zrównoważonych Finansów powołała Grupę Roboczą ds. Rozwoju Rynku Zielonych Obligacji. Ogólny cel został określony jako „Wskazanie konkretnych polityk i działań krótko-, średnio- i długoterminowych, które pozwolą uwolnić potencjał zielonych i zrównoważonych instrumentów dłużnych w Polsce, wśród przedsiębiorstw, uczestników rynku i samorządów lokalnych.” Jako zakres działań wskazano:

- **Identyfikację obecnych uciążliwości i barier prawno-instytucjonalnych** związanych z emisją zielonych obligacji przez przedsiębiorstwa i samorządy;
- **Wypracowanie zestawu zmian prawnych, które ułatwiłyby finansowanie transformacji polskiej gospodarki przez instrumenty dłużne**, zwłaszcza w kontekście Rozporządzenia EUGB i procedowanych aktualnie przepisów w zakresie obligacji transformacyjnych;
- **Zwiększenie kompetencji w zakresie oceny zielonych obligacji** przez zdefiniowanie koniecznych działań dla polskich instytucji audytujących, weryfikujących i certyfikujących;
- **Uzgodnienie planu działania w celu wypracowania przewodnika**, który przedstawi krok po kroku procedurę emisji zielonych obligacji i określi propozycję standardu obligacji, zwłaszcza dla MŚP i mniejszych jednostek samorządu terytorialnego;
- **Centralna agencja grupująca zrównoważone inwestycje zgłaszane przez MŚP i mniejsze jednostki samorządu terytorialnego**. Określenie zasad funkcjonowania w celu wsparcia i pośrednictwa w pozyskiwaniu finansowania z obligacji (*pooling*).

Horyzont czasowy prac Grupy Roboczej obejmował 4 spotkania, w związku z czym większość przedstawionych powyżej celów (zarówno wynikających z dokumentów strategicznych i analitycznych Ministerstwa Finansów, jak i mandatu powierzonego przez Platformę Zrównoważonych Finansów) została ujęta w formie rekomendacji prezentowanych poniżej. Produktem prac Grupy Roboczej była również matryca porządkująca definicje, wymogi i kryteria związane z najpowszechniejszymi na rynku standardami zielonych i zrównoważonych obligacji. Może być ona traktowana jako punkt wyjściowy do opracowania przewodnika (patrz: **Tabela 2**).

Tabela 2. Zestawienie zielonych instrumentów dłużnych

Kategoria	Typ	Wymogi	Data	KPI	Przeznaczenie przychodów	Raportowanie	
Instrumenty o zdefiniowanym przeznaczeniu przychodów (<i>use of proceeds</i>)	ZIELONE OBLIGACJE	European Green Bond Standard	2023 ⁸	Zgodność z Taksonomią UE (<i>flexibility pocket</i> : 15% na działalności gospodarcze nieujęte w Tasksonomii UE): 6 aktywności określonych w Taksonomii UE	Aktywa trwałe, wydatki kapitałowe, wydatki operacyjne, aktywa finansowe	Szczegółowo określone w rozporządzeniu EUGB wymogi dot. <i>Factsheet</i> , <i>Annual Allocation Report</i> , <i>Impact Report</i>	
			2014	<ul style="list-style-type: none"> ■ Osiągnięcie celów w zakresie zrównoważonego rozwoju 	Inwestycje spełniające ogólne kryteria „zieloności” określone w standardzie	<ul style="list-style-type: none"> ■ Roczne i transparentne ■ Wydatkowanie przychodów i oczekiwany wpływ na środowisko 	
	ZIELONE POŻYCZKI	Green Loan Principles	2021 ⁹				
				2018	<ul style="list-style-type: none"> ■ Główne wskaźniki dla poszczególnych sektorów ■ Jakościowe i ilościowe wskaźniki wydajności 	Inwestycje spełniające ogólne kryteria społeczne	Harmonised Framework for Impact Reporting
	OBLIGACJE SPOŁECZNE		2023				
				2017	<ul style="list-style-type: none"> ■ Jakościowe i ilościowe wskaźniki wydajności 	Projekty realizujące cele społeczne i zielone	Harmonised Framework for Impact Reporting
OBLIGACJE ZRÓWNOWAŻONE		2021					
	OBLIGACJE TRANSFORMACYJNE	Określone w ustawie o obligacjach (Art. 27p-27r)	2023	95% środków wydatkowanych w terminie 36 miesięcy	Nowa zrównoważona środowiskowo inwestycja zgodna z Taksonomią UE	Brak szczególnych wymogów	

⁸ Rozporządzenie regulujące standard nie zostało dotychczas przyjęte i opublikowane w Dzienniku Urzędowym UE (stan na 24 października 2023 roku).

⁹ Aktualna wersja (dalej podobnie).

Instrumenty odnoszące się do strategii emitenta, powiązane z KPI	OBLIGACJE POWIĄZANE ZE ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJEM		2020	Istotne dla całej działalności emitenta wskaźniki ESG, wynik ESG lub oba (jasna definicja)	Ogólne finansowanie korporacyjne i brak wyraźnego przeznaczenia przychodów na konkretne rodzaje działalności	Regularnie, co najmniej raz w roku i w przejrzysty sposób
Ogólne instrumenty odnoszące się do strategii zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw	POŻYCZKI POWIĄZANE ZE ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJEM		2019 / 2023	<p>Cele w zakresie wyników dotyczących zrównoważonego rozwoju (poziom ambicji)</p> <p>Mierzalne lub kwantyfikowalne w oparciu o spójną metodologię i w odniesieniu do poziomu bazowego</p> <p>Analiza porównawcza (np. Taksonomia UE, protokół GHG, SBTi, GRI, TCFD, CDP, ACT itp.)</p>	<p>Działalność emitenta powinna zmierzać do obniżania emisyjności i wpływu na środowisko</p> <p>Brak realizacji KPI może skutkować podwyższeniem oprocentowania i wzrostem kosztów pozyskania finansowania</p>	<p>Weryfikacja wybranych KPI, w tym w stosownych przypadkach w odniesieniu do wskaźników bazowych</p> <p>Informacje umożliwiające monitorowanie poziomu ambicji</p> <p>Oświadczenie potwierdzające zrównoważony rozwój wraz z raportem w zakresie weryfikacji</p>
Inne: Dodatkowe wytyczne dotyczące wykorzystania emisji zielonych obligacji, obligacji zrównoważonych lub obligacji powiązanych ze zrównoważonym rozwojem do wspierania transformacji przedsiębiorstwa		2020	Zgodność z celami porozumienia paryskiego (długoterminowymi, przejściowymi), Działania w kierunku dekarbonizacji, strategia transformacji	Wykorzystanie wpływów na kwalifikujące się projekty związane ze strategią transformacji przedsiębiorstwa	Zgodność z uznanymi ramami sprawozdawczości dla strategii korporacyjnych (np. TCFD)	

Kluczowe rekomendacje wypracowane przez Grupę Roboczą

W stanie wyjściowym opisanym powyżej i uwzględniając cele postawione przed Grupą Roboczą do realizacji sformułowane zostały rekomendacje w zakresie 6 zasadniczych obszarów:

- Działania strategiczne w zakresie stymulacji rynku zielonego finansowania
- Obniżenie kosztów zielonego finansowania
- Stymulacja rynku obligacji korporacyjnych przez przyjmowanie strategii transformacji przedsiębiorstw
- Zielone finansowanie samorządów
- Działania Polskiego Centrum Kompetencji w obszarze Zrównoważonych Finansów
- Polska jako regionalne centrum zrównoważonych finansów

Do sformułowania rekomendacji wykorzystano kierunkowe rekomendacje z raportu MF i KPMG, Raportu barier WiseEuropa i ICF, doświadczenia z innych państw członkowskich UE, opracowania i analizy rynkowe, raporty instytucji pozarządowych i dyskusje w trakcie spotkań grupy roboczej. Rekomendacje zostały przedstawione członkom Grupy Roboczej i zatwierdzone. W ramach otwartych konsultacji istniała także możliwość składania uwag na piśmie.

Rekomendacje wypracowane przez Grupę Roboczą przedstawiono w tabelach określających:

- uzasadnienie interwencji, tj. barierę, której usunięciu ma służyć wdrożenie rekomendacji,
- oczekiwany skutek, czyli stan, który powinien być osiągnięty dzięki wdrożeniu rekomendacji,
- działanie do podjęcia, czyli właściwe brzmienie rekomendacji,
- perspektywę czasową podjęcia działania, definiowaną jako: **S** – gdy działanie ma być podjęte w terminie 1 roku od opublikowania Mapy Drogowej; **M** – ...w terminie 2 lat od...; **L** – ...w terminie 5 lat od...,
- interesariuszy odpowiedzialnych za podjęcie działania, czyli instytucje przewidziane do wdrażania rekomendacji, publiczne lub prywatne, które w procesie wdrażania rekomendacji wymagają wsparcia lub przychylności ze strony instytucji publicznych,
- KPI (*Key Performance Indicator*, „kluczowy wskaźnik efektywności”) rozumiany jako wskaźnik pozwalający na monitorowanie wdrażania rekomendacji lub zweryfikowanie, czy dana rekomendacja została wdrożona,
- stan wdrożenia rozumiany jako stan przygotowania do realizacji rekomendacji w momencie opublikowania tego raportu (październik 2023 roku) według najlepszej wiedzy Grupy Roboczej: kolor **zielony** oznacza, że rekomendacja jest obecnie realizowana, **bursztynowy** – że rekomendacja nie jest obecnie realizowana, ale prowadzone są działania wspierające jej realizację w przyszłości, **czerwony** – że rekomendacja nie jest obecnie realizowana i nie są prowadzone działania wspierające jej realizację w przyszłości; komórka ta pozwoli również „odhaczyć” wdrożenie danej rekomendacji w przypadku przeglądu realizacji Mapy Drogowej.

Rekomendacje mają w założeniu posłużyć sformułowaniu Mapy Drogowej dla Rozwoju Zrównoważonych Finansów w Polsce.

Tabela 3. Rekomendacje w zakresie strategicznej stymulacji rynku zielonego finansowania

Uzasadnienie interwencji	Oczekiwany skutek	Działania do podjęcia	Perspektywa czasowa podjęcia działania	Interesariusze odpowiedzialni za podjęcie działania	KPI	Stan wdrożenia
Niepewność co do trafności i skuteczności krajowej definicji legalnej standardu „obligacji transformacyjnej”	Definicja „obligacji transformacyjnej” pozytywnie wpływa na stymulację rynku	Przeprowadzenie oceny skutków wprowadzenia krajowej regulacji połączonej z oceną potencjału Europejskiej Zielonej Obligacji dla finansowania transformacji w Polsce	M	Ministerstwo Finansów	Do końca 2025 roku definicja „obligacji transformacyjnych” w ustawie o obligacjach zostaje poddana ewaluacji i w razie potrzeby skorygowana	Ustawa wprowadzająca definicję „obligacji transformacyjnej” została opublikowana
Brak strategicznej odpowiedzi na lukę inwestycyjną w zakresie finansowania transformacji i luka wiedzy dotycząca potencjału rynku kapitałowego w kontekście mobilizacji odpowiedniej skali środków prywatnych i publicznych	Lepsze zrozumienie potrzeb emitentów i zainteresowania inwestorów w sektorach transformacji o niezaspokojonych potrzebach finansowych	Uwzględnienie źródeł finansowania w trakcie rewizji kluczowych dokumentów strategicznych (PEP 2040, KPEiK, LTS ¹⁰) lub przyjęcie dedykowanej strategii finansowania transformacji przez rząd	S	Ministerstwo Klimatu i Środowiska Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Ministerstwo Finansów	Uzupełnienie PEP 2040/KPEiK/LTS o informacje dotyczące źródeł finansowania do końca 2024 r. lub przyjęcie strategii finansowania transformacji przez rząd do końca 2024 r.	Prekonsultacje PEP2040 i KPEiK zostały przeprowadzone przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska w czerwcu 2023 roku

¹⁰ Strategia długoterminowa do 2050 roku zgodna z unijnym celem neutralności klimatycznej (*Long-term strategy*, por. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/2050-long-term-strategy_en).

Uzasadnienie interwencji	Oczekiwany skutek	Działania do podjęcia	Perspektywa czasowa podjęcia działania	Interesariusze odpowiedzialni za podjęcie działania	KPI	Stan wdrożenia
Brak monitorowania wydatków publicznych na inwestycje wspierające transformację w Polsce, co negatywnie wpływa na możliwość rozwoju narzędzi „zielonego budżetowania” i ponowną wiarygodną emisję zielonych obligacji skarbowych	Poprawa zarządzania wydatkami publicznymi na transformację, w tym przychodami z emisji zielonego długu, przez instytucje publiczne (wliczając emitentów publicznych, innych niż Skarb Państwa)	Podjęcie działań zmierzających do opracowania narzędzi odpowiedniego oznaczania „zielonych” wydatków budżetowych ¹¹ i tym samym przygotowanie się do emisji zielonego długu publicznego przez Skarb Państwa i innych emitentów	S i M	Ministerstwo Finansów oraz inni emitenci długu publicznego	Emisja zielonego długu publicznego do końca 2025 r.	Wedle informacji przekazanych przez Ministerstwo Finansów w czasie prac grupy roboczej, MF nie planuje emisji zielonego długu publicznego w najbliższej perspektywie budżetowej
Brak jasności definicyjnej i wymogów określonych w międzynarodowo uznanych wytycznych	Większa świadomość dotycząca międzynarodowych standardów i wymogów z najczęściej stosowanych wytycznych	Opracowanie powszechnie dostępnego zasobu informacji na temat standardów, wytycznych i wymogów regulacyjnych	S	Ministerstwo Finansów Giełda Papierów Wartościowych	Publikacja przewodnika dla emitentów do końca 2024 r.	Matryca zawierająca podstawowe informacje dotyczące wymogów, standardów jest częścią produktów grupy roboczej
Brak wyraźnego oznaczenia rynku wtórnego zielonych instrumentów dla inwestorów	Powstanie wiarygodnego indeksu zielonych instrumentów	Opracowanie i wdrożenie polskiego indeksu zielonych obligacji	S	Giełda Papierów Wartościowych	Opracowanie kryteriów dla indeksu zielonych obligacji do końca 2024 r.	Brak działań podjętych do tej pory

¹¹ Potencjalnie na wzór francuskiej metodologii opracowywania corocznego raportu o wpływie wydatków budżetowych na środowisko (por. <https://www.budget.gouv.fr/documentation/file-download/8632>).

Tabela 4. Rekomendacje w zakresie obniżenia kosztów zielonego finansowania

Uzasadnienie interwencji	Oczekiwany skutek	Działania do podjęcia	Perspektywa czasowa podjęcia działania	Interesariusze odpowiedzialni za podjęcie działania	KPI	Stan wdrożenia
Brak mechanizmu uwzględniania ryzyk ESG w ryzyku finansowym inwestycji	Kompleksowy mechanizm uwzględniania ryzyk ESG przekłada się na preferencyjne oprocentowanie finansowania udzielanego na zielone projekty inwestycyjne	Opracowanie i wdrożenie rekomendacji dla sektora bankowego w zakresie obliczania i uwzględniania ryzyk ESG przy udzielaniu finansowania (na podstawie standardów EUNB)	S / M w zależności od tempa prac Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego	Komisja Nadzoru Finansowego	Do końca 2024/2025 roku zostają uchwalone odpowiednie rekomendacje dla uczestników polskiego rynku	Prace w ramach EUNB toczą się przy udziale KNF
Koszty odsetkowe emisji zniechęcają do emisji zielonych obligacji	Stymulacja rynku zielonych instrumentów. Wysokość ulgi powinna odpowiadać co najmniej realnym kosztom ponoszonym przez emitentów	Wprowadzenie ulg podatkowych dla emitentów zielonych obligacji, w tym ustawowo zdefiniowanych jako „obligacje transformacyjne” i/lub dla obligacji w standardzie EUGB w postaci możliwości odliczenia kwalifikowanych kosztów odsetkowych od podatku.	S	Ministerstwo Finansów	Przyjęcie projektu ustawy przez rząd do końca 2024 r.	Informacja o uldze podatkowej została uwzględniona w SRRK (4.4.1) i raporcie MF z KMPG, ale nie została przyjęta w Ustawie
Wysokie koszty stałe emisji jako szczególnie barier dla mniejszych wolumenowo emisji dokonywanych przez MŚP i mniejsze JST (pon. 100 tys. mieszkańców)	MŚP i mniejsze JST posiadają dostęp zarówno do programów wsparcia w zakresie finansowania kosztów stałych emisji, jak i do konkurencyjnych cenowo i oferowanych po polsku usług związanych z emisją	Uruchomienie i prowadzenie corocznego, szerokiego programu grantowego na sfinansowanie stałych kosztów emisji zielonych obligacji (przygotowanie Ram Zielonych Obligacji, pozyskanie SPO) dla MŚP i mniejszych JST	S, M i L	Międzynarodowe Instytucje Finansowe Giełda Papierów Wartościowych Ministerstwo Finansów	Do końca 2024 roku sfinansowane zostaną pierwsze koszty stałe emisji dla beneficjentów Do końca 2026 roku program grantowy sfinansuje emisje zielonych obligacji przez MŚP z kluczowych sektorów* i mniejszych JST o łącznym wolumenie co najmniej 100 mln EUR	Konkurs obecnie jest realizowany przez GPW i IFC – wymagane jest jego rozszerzenie Utworzenie stałego konkursu i jego regulaminu dla MŚP i mniejszych JST wymaga odpowiedniego przygotowania

Uzasadnienie interwencji	Oczekiwany skutek	Działania do podjęcia	Perspektywa czasowa podjęcia działania	Interesariusze odpowiedzialni za podjęcie działania	KPI	Stan wdrożenia
		Ustanowienie warunków dla funkcjonowania polskich dostawców niezależnej opinii zewnętrznej (<i>Second Party Opinion</i> , SPO) na konkurencyjnych cenowo i jakościowo warunkach	M	Polskie instytucje z doświadczeniem i zdolnościami operacyjnymi umożliwiającymi świadczenie usługi SPO	<p>Do końca 2024 roku na polskim rynku funkcjonuje co najmniej 1 polski dostawca SPO w języku polskim dla MŚP i mniejszych JST</p> <p>Do końca 2025 roku co najmniej 1 polski dostawca SPO spełnia kryteria akredytacji przy ESMA jako dostawca <i>external review</i> dla Europejskiej Zielonej Obligacji przy aktywnym wsparciu kompetencyjnym i w nabyciu niezbędnego doświadczenia ze strony instytucji publicznych</p>	<p>Co najmniej dwie instytucje, które mogą pełnić taką rolę zostały zidentyfikowane w trakcie prac grupy roboczej</p> <p>Kryteria ESMA wymagają lepszego zrozumienia w celu dostosowania działań przez podmioty zamierzające świadczyć usługi SPO na rynku polskim</p>

* kluczowe sektory rozumiane jako następujące kody PKD: D35 – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych; C23 – Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych; H49 – Transport lądowy; F – Budownictwo; C20 - Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych. Lista wypracowana w toku prac nad Raportem diagnostycznym przygotowanym przez ICF i WiseEuropa na rzecz Platformy Zrównoważonych Finansów, w dialogu z Ministerstwem Rozwoju i Technologii oraz w odniesieniu do Taksonomii UE

Tabela 5. Rekomendacje w zakresie stymulacji rynku obligacji korporacyjnych przez przyjmowanie strategii transformacji przedsiębiorstw

Uzasadnienie interwencji	Oczekiwany skutek	Działania do podjęcia	Perspektywa czasowa podjęcia działania	Interesariusze odpowiedzialni za podjęcie działania	KPI	Stan wdrożenia
Brak podaży dużych projektów inwestycyjnych, które by znacząco pobudziły rynek zielonego finansowania	Potencjalni inwestorzy są zapewnieni, że kluczowe dla transformacji polskie przedsiębiorstwa będą w dłuższej perspektywie realizować duże zielone projekty inwestycyjne wynikające z sytuacji rynkowej i konieczności dostosowania działań do celów Porozumienia Paryskiego. Działania powinny wykorzystywać instrumentarium <i>transition finance</i> i odzwierciedlać najnowszy stan wiedzy i dostępnych technologii	Ustanowienie zachęt lub miękkich obowiązków (np. ulgi podatkowe na koszty związane z audytem energetycznym lub wyliczeniem śladu węglowego, uzależnienie przyznania środków publicznych od przyjęcia i wdrożenia przez wnioskującego planu dekarbonizacji) na rzecz przyjęcia przez duże przedsiębiorstwa z wysoko emisyjnych sektorów (paliwa, energetyka, przemysł) planów transformacji zgodnych z powszechnie używanymi standardami i wytycznymi	S	Ministerstwo Finansów Odpowiednie spółki Skarbu Państwa / przedsiębiorstwa prywatne (duże i MŚP) / podmioty które sprawują nadzór właścicielski nad SSP	Do końca 2024 roku co najmniej 30 dużych firm i 15 MŚP z kluczowych sektorów ogłasza plany transformacji osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku uwzględniające konkretne projekty inwestycyjne	Niektóre duże spółki realizują obecnie prace nad przyjęciem planów transformacji i strategii ESG, jednak poziom absorpcji właściwych standardów jest obecnie na niewystarczającym poziomie
Niewielki wolumen dotychczasowych emisji zielonych obligacji w Polsce i brak pewności po stronie inwestorów co do perspektyw rozwoju polskiego rynku zielonych obligacji	Potencjalni inwestorzy są zapewnieni o rozwoju polskiego rynku zielonych obligacji	Przyjęcie przez duże przedsiębiorstwa (w rozumieniu CSRD) z kluczowych sektorów strategii emisji zielonych obligacji Przeprowadzenie przez duże przedsiębiorstwa z kluczowych sektorów znaczących wolumenowo emisji zielonych obligacji	S M	Odpowiednie spółki Skarbu Państwa Duże przedsiębiorstwa prywatne / podmioty które sprawują nadzór właścicielski nad SSP	Do końca 2024 roku co najmniej 15 firm z kluczowych sektorów ogłasza strategię emisji zielonych obligacji Łączny wolumen emisji zielonych obligacji korporacyjnych przez przedsiębiorstwa z kluczowych sektorów od początku 2024 roku do końca 2025 roku wynosi co najmniej 3 mld EUR	Strategie emisji zielonych obligacji nie są obecnie powszechnie przyjmowane w Polsce; odpowiedni wymóg w tym zakresie będzie wprowadzony przez rozporządzenie EUGB

Tabela 6. Rekomendacje w zakresie zielonego finansowania samorządów

Uzasadnienie interwencji	Oczekiwany skutek	Działania do podjęcia	Perspektywa czasowa podjęcia działania	Interesariusze odpowiedzialni za podjęcie działania	KPI	Stan wdrożenia
Nieopłacalność i inne trudności związane z niewielkimi kwotowo emisjami zielonych obligacji komunalnych przez mniejsze JST (pon. 100 tys. mieszkańców)	Mniejsze JST mają dostęp do potencjalnych inwestorów niezależnie od wartości finansowanego projektu	Przeprowadzenie kompleksowej analizy celowości ustanowienia centralnej agencji grupującej (<i>pooling</i>) zielone projekty inwestycyjne zgłaszane przez mniejsze JST / związki komunalne	S	Ministerstwo Finansów, publiczna instytucja rynku finansowego z odpowiednim doświadczeniem pracy z jednostkami samorządowymi	Skompletowanie analizy do końca 2024 r. Agencja, jeżeli analiza wykaże zasadność jej powołania, do końca 2025 r. ma przyjęty statut na podstawie stosownej ustawy.	Rekomendacja utworzenia centrum kompetencji wspierającego emisje obligacji przez jednostki samorządu terytorialnego została uwzględniona w raporcie Ministerstwa Finansów i KPMG z 2021 r. ale nie zostały podjęte działania umożliwiające jej realizację
		Analiza celowości obejmie możliwość wyposażenia agencji w kompetencje: <ul style="list-style-type: none"> ■ emisji zielonych obligacji łącznie na rzecz zagregowanych projektów; ■ emisji zielonych obligacji w walutach obcych; ■ dystrybuowania pozyskanych środków pomiędzy poszczególne JST. 	M / L			
		Analiza celowości obejmie ustanowienie uwiarygadniającego agencję mechanizmu solidarnej odpowiedzialności uczestniczących JST lub Skarbu Państwa za zaciągnięte przez nią zobowiązania				
Ograniczenia budżetowe stanowią barierę dla emisji zielonych obligacji przez JST	Znaczne zmniejszenie bariery dla emisji zielonych obligacji przez jednostki samorządu terytorialnego	Wyłączenie zielonych obligacji na stałe z reguły wydatkowej (art. 243 ustawy o finansach publicznych)	S	Ministerstwo Finansów	Stosowne zmiany legislacyjne są przyjęte do końca 2024 r.	Rozwiązanie jest przedmiotem analiz Ministerstwa Finansów

Rekomendacje dla Centrum Kompetencji w zakresie zielonych obligacji

- Świadczenie pomocy w przygotowywaniu planów transformacji przedsiębiorstw (obliczanie śladu węglowego, wyznaczanie KPIs)
- Organizacja szkoleń w zakresie procesu emisji zielonych obligacji i zarządzania środkami
- Badanie zgodności planów redukcji emisji z Porozumieniem Paryskim, itd. (na wzór *Transition Plans Taskforce* w Wielkiej Brytanii)
- Gromadzenie danych o emisji zielonych instrumentów dłużnych w Polsce i o zielonym długu
- Internetowy portal zawierający materiały edukacyjne związane z emisją i inwestowaniem w zielone obligacje
- Opracowanie przewodnika w języku polskim (a także ew. w językach regionalnych) o dostępnych standardach, wytycznych, wymogach i instrumentach

Rekomendacje dla Polski jako regionalnego centrum zrównoważonych finansów

- Zapewnienie dostępności i atrakcyjności rynku wtórnego dla zielonych instrumentów dla emitentów z regionu
- Zapewnienie dostępności materiałów analitycznych w językach regionalnych.
- Oferowanie usług przez polskiego dostawcę SPO w całym regionie – w tym celu powinien on komunikować się w językach regionu (czeskim, węgierskim, ale też ukraińskim)

Opracowali:

dr Wojciech Lewandowski, Przewodniczący Grupy Roboczej ds. rozwoju rynku zielonych obligacji, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju

Kamil Laskowski, Analityk, WiseEuropa

Aneks

Członkowie

Imię i nazwisko	Afiliacja
Wojciech Lewandowski (Przewodniczący)	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
Sylwia Breś	Komisja Nadzoru Finansowego
Iwona Brzozowska-Poniedziałka	Ministerstwo Aktywów Państwowych
Anna Chmielewska	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
Tomasz Czech	UN Global Compact Network Poland
Alicja Dąbrowska	Urząd Miejski w Cieszynie
Anna Dubel	Akademia Górniczo-Hutnicza
Michał Fisiak	Urząd Miasta Łodzi
Wojciech Gąsowski	Noble Securities
Małgorzata Grendysa	Dom Maklerski BDM
Mariusz Jaszczuk	Polski Fundusz Rozwoju
Katarzyna Juras	PKO TFI
Roksana Kałużna-Bałazy	Kancelaria White&Case M. Studniarek i Wspólnicy
Krzysztof Kamiński	Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami
Tomasz Kołodziejczyk	KPMG
Tomasz Kozak	Grupa Profbud
Maria Krawczyńska	BNP Paribas
Dariusz Kryczka	UN Global Compact Network Poland
Marcin Krzemień	Uniwersytet Warszawski, Kancelaria CMS
Bogumiła Laudowicz - Burda	Bank Gospodarstwa Krajowego
Łukasz Lech	Tauron
Mariusz Lipski	Szkoła Główna Handlowa
Filip Majdowski	Ministerstwo Aktywów Państwowych
Anna Malinowska	mBank
Dariusz Mejszutowicz	Giełda Papierów Wartościowych
Marcin Nowak	Dom Maklerski BDM
Maciej Orczyk	Deloitte
Marta Postuła	Dom Maklerski BOŚ
Aleksandra Rudzińska	Clifford Chance
Paweł Sawicki	Polska Izba Ubezpieczeń
Stanisław Stefaniak	Fundacja Instrat
Michał Śmiechowski	Kancelaria CMS
Janusz Wdzięczak	Biprowłók, Spółka SIM Łódzkie
Zofia Wetmańska	Climate Bonds Initiative
Konrad Wilczak	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
Kamil Witkowski	Bank Santander

Imię i nazwisko	Afiliacja
Augustyn Wróbel	Kancelaria WKB Wierciński, Kweiciński, Baehr
Sylwia Zaremba-Janukowicz	Komisja Nadzoru Finansowego

Przegląd spotkań Grupy Roboczej

Spotkanie	Termin	Agenda
I	13.04.2023 10:00-11:00	<ul style="list-style-type: none"> Kwestie organizacyjne (przedstawienie kontekstu działalności Grupy, jej celów, harmonogramu prac oraz wybór osoby przewodniczącej)
II	27.04.2023 10:00-12:00	<ul style="list-style-type: none"> Ustalenia z Raportu barier, uporządkowanie definicji i dostępnych instrumentów
III	25.05.2023 10:00-12:00	<ul style="list-style-type: none"> Status prac w zakresie ram prawnych, dobre praktyki międzynarodowe, doświadczenia inwestorów instytucjonalnych z regionu
IV	29.06.2023 10:00-12:00	<ul style="list-style-type: none"> Dyskusja na temat kompetencji i wymogów dla dostawcy usług SPO w Polsce
V	20.07.2023 10:00-12:00	<ul style="list-style-type: none"> Dyskusja nad rekomendacjami i barierami
VI	14.09.2023 14:00-15:30	<ul style="list-style-type: none"> Zakończenie prac Grupy i podziękowania

Kontrola dokumentu

Zastrzeżenie	<p>Niniejsze sprawozdanie jest własnością Dyrekcji Generalnej ds. Wspierania Reform Strukturalnych (DG REFORM) i zostało przygotowane przez ICF S.A. na podstawie umowy z DG REFORM. Treść niniejszego raportu nie może być powielana w całości ani w części, ani przekazywana innym organizacjom lub osobom bez wyraźnej uprzedniej pisemnej zgody DG REFORM.</p> <p>Projekt „Bridging the Climate finance gap with public policy instruments” jest finansowany przez Unię Europejską za pośrednictwem Instrumentu Wsparcia Technicznego, zarządzanego przez Dyrekcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Wspierania Reform Strukturalnych.</p>
Autor	Kamil Laskowski
Data	24 października 2023 roku